కుర్చీలు

వెంకట్రావ్ నాతోపాటు చదువుకుని కొన్నేళ్ళ క్రితం చదువు మానేసి వ్యవసాయంలోకి దిగిపోయేడు. అతని కిప్పుడు పాతికెకరాలభూమి వున్నదని నాకు తెలుసు. మంచి 'కామందని' పల్లెటూళ్లో మంచిపేరూ వున్నది.

ఈ కామందుకి ఓ మేనల్లుడున్నాడు. అతనీమధ్యనే బి. ఏ. పాసైనవైనం నాకు మునుపోకసారి వెంకట్రావే చెప్పాడు.

ఒకానొక ఆదివారం సాయంత్రం నేనింటిదగ్గిర కాఫీ పుచ్చుకుంటోన్న వేళ నన్ను చూచేందుకొచ్చినతని పేరు సంగమేశ్వరరావు. బక్కగా, తెల్లగా వున్నాడు. పేరుచెప్పి నీళ్ళునమలడం ప్రారంభించేడతను. అతను కూర్చునేందుకు ఒక పేముకుర్చీ చూపించాను. అతను దాన్లో బిక్కుబిక్కుమంటూ కూర్చున్నాడు, కూర్చుని అన్నాడు:

"మీకథలు చదువుతానుసార్! చాలాబావుంటాయి"

అందమైన మాటనే చెప్పాడతను. ఒకకాఫీ పట్టుకొచ్చి యిచ్చేను. అతనాకాఫీ తాగుతూండగా 'మీరేం చేస్తుంటారని' అడిగాను. నన్నభిమానించే పాఠకుల వివరాలు తెలుసుకోడం నా కనీసధర్మం. మీదుమిక్కిలి సంభాషణాక్రమాన్నది అందంగానూ వుంటుంది.

అతను కుర్చీలో యిబ్బందిగా సర్దుకూర్చుని అన్నాడు.

"బి. ఏ. పాసైయానుసార్! ప్రస్తుతం ఖాళీ."

"మీకూ కథలురాసే అలవాటేమైనా వుందా ?"

"లేదాసర్ !"

"చదువుతారంటే. అవునా ? ఆమాత్రం చేస్తుంటే ఏదో ఓనాడు మీరూ రాసేగలరు." అన్నాను నా అభిమానిని సరదాపరిచే నిమిత్తం.

అతె నీరసంగా నవ్వేసి నా ఉద్దేశాన్ని చంపేసి అన్నాడు.

"మీరీవూరు బదిలీఅయ్యేరని మావయ్య చెప్పాడు. కనిపించిపోదామని వచ్చాను."

కొంచెం ఆలోచించి అడిగాను.

"ఎవరండీ మీ మావయ్య ?"

"వెంకట్రావ్‌గారు."

"చెప్పేరుకాదే! వెంకట్రావ్ మేనల్లుడా మీరు. వాడు నాకు బెస్టు ఫ్రెండు, భేష్ బాగుంది వెరీగుడ్. ఊ ఏమిటి విషయాలు ? మీవాడు క్షేమమా? నేనీ వూరొచ్చింతకాలమైనా యిప్పటికొచ్చి వాడు నాకు కనిపించలేదు."

"మీరు చాలా అదృష్టవంతులు సార్! సొంతవూళ్ళో చక్కటుద్యోగంతో ఎంచక్కా కాలక్షేపం చేస్తున్నారు."

"బలే! ఈవూరొచ్చేందుకు నేను నాలుగేళ్ళు ప్రయత్నం చేశాను. దానికేమంటారు మరి?"

"ఏమైనా మీరు అదృష్టవంతులనే అంటాను."

"సర్లెండి. అలాగే అనుకుందాం చెప్పండి. ఏమిటి సంగతులు?"

"ఏముంటాయి సార్ ఎప్పటికప్పుడు మిమ్మల్ని చూచి పోదామని అనుకుంటూనే చాలా ఆలస్యం చేసేను. మొన్నా మధ్య మినర్వాలో మీ ఫ్రెండ్సుతో కనుపించేరు. అంత మందిలో మిమ్మల్ని డిస్టర్బ్ చేయడ మెందుకని వూరు కున్నాను."

"అదేమిటండీ! మంచివారేనే! డిస్టర్బ్ చేయడ మేమి టండీ బొత్తిగా...నో...అర్థం బాగోలేదు."

సంగమేశ్వరరావు సిగ్గునభినయించేడు. కాఫీకప్పు కింద వుంచుతా నాన్చుతూ అన్నాడు.

"ఈమధ్య రెండుమూడు ఇంటర్వ్యూలు వొచ్చే యండి. అవుతే అవన్నీ పరాయివూళ్ళలో. అందుచేత నేను వెళ్ళలేదు...ఉద్యోగంచేస్తే మనూళ్ళోనే చేయాలనివుంది."

"అవునవును, ఈరకమైన ఆలోచనలు మనూరివాళ్ళకి చాలామంది కున్నాయి సుమాండి! బాగుంది."

"ఈవిషయం మావయ్యతో చెబితే నాకేం తెలీదు.

నీదారేదో నువ్వే చూచుకోమన్నాడు: అప్పుడిహ మీరు నాకక్కనిపించేరు."

ఇదీవరస. ఈ సంగమేశ్వరరావు నాకథల్ని మెచ్చుకోడానిగ్గానీ, లేదూ నేటి తెలుగు కథారీతిగురించిగాని మాటాడేందుకు రాలేదు. అది గమనించి నేను బాధపడ్డానుగానీ సంగమేశ్వరావుకది తెలీనివ్వలేదు. ఇంకా అతనే మాటాడాడు—

"మీ ఎరికలో ఇక్కడేమైనా ఉద్యోగాలుంటే సాయం చేసిపెట్టండి."

"అదిసరే! బట్... నేనీ వూరొచ్చి ఆర్నెల్లయినా కాలేదింకా..."

"పర్లేదండి నాలుగైదు నెలలాగమన్నా ఆగుతాను. ఉద్యోగరీత్యా మీరీవూరొచ్చి ఆర్నెల్లే అయినా మీకీ వూళ్ళో ఎవరెవరితో యెంతెంత చనువుందో నాకు తెలుస్సార్!" అన్నాడతను తెలివిగా, తెగింపుగా, చొరవగా కించిత్తు లౌక్యంగాను.

ఉద్యోగంకోసం వొచ్చినవాడికి తప్పనిసరిగా వినయ విధేయత లుండితీరాలని, నేననుగానీ, బొత్తిగా నెత్తికెక్కి 'ఏం, వాయ్! నావిషయం ఏంచేస్తావని డబాయించి అడిగేసేమండదూ? అవుతే నేనేం మండిపోలేదు. పైపెచ్చు నీకీ డబాయింపుధోరణి నప్పదనికూడా చెప్పలేదు. నేను మొహమాటస్థుడిని. నేనేమంటే ఎదటివాడేమైపోతాడోనన్న దిగులున్నవాడిని. అందుచేత సంగమేశ్వరరావు బతికిపోయేడు. నేనుమాత్రం తిరకాసుగానే మాటాడవలసి వొచ్చింది.

నాకీవూళ్ళో ఎంత పరపతి వున్నది చెప్పేసు. బాగుంది మీకీవూళ్ళో కావలసిన ఉద్యోగమెలాటిది? దానికోసం యెవర్ని అడిగి చూడమంటారూ? ఈ మొదలైనవిగూడా చెప్పేసి వెళిపోండి'' అన్నాను.

అప్పుడతను నిజంగా ఇబ్బందిలో మునిగిపోయినట్టు గమనించేను. మాయింటివేపూ నావేపూ, నేను కూర్చున్న కుర్చీవేపూ గబగబా చూచిగాని చెప్పలేదు.

"మీకు పశుపతిగారు తెలుసుగా సార్?"

ఈ ఒక్కమాట అనేసి అతనొచ్చినకార్యం సిద్ధించి నంతగా సంబరపడపోయేడతను. అతను వెళ్ళిపోయినా పశుపతి గారి గురించి నా ఆలోచనలుమాత్రం దూరంకాలేదు.

పశుపతిగారికి మావూళ్లో మంచిపేరుంది. ఒక్కగా నొక్క మేడుంది. రెండుకారులు కాబోలు—అవీ వున్నాయి. జ్యేష్ఠుడిపేరేమిటో తెలీదుగానీ అతన స్తమానూ కబ్బుల్లోను సినిమాహాల్లోనూ కనిపిస్తాట. ఒక కుమార్తెగూడా వుంది. మావూరి కాలేజీలో బుద్ధిగా చదువుకుంటుందని నాకెవరో చెప్పారు. ఇంత బలగం గలిగివున్న పశుపతిగారికి మావూళ్ళో ఒక గొప్ప వ్యాపారము వున్నది.

ఎగుమతీ దిగుమతులకు సంబంధించిన ఆ వ్యాపారము దినదినాభివృద్ధి చెందుతున్న విషయం ఆ సంస్థలో ఉద్యోగం చేస్తూన్న మావూరివాళ్ళు చాలామంది చెప్పేరు. పశుపతి గారి వ్యాపారాభివృద్ధి గురించి అక్కడి ఉద్యోగస్థులందరి మాటా ఒక్కటేగానీండి, వాళ్ళ ఉద్యోగ నిర్వహణ వగైరా విషయాల్లో మాత్రం భేదాభిప్రాయాలున్నాయి. దీని

మూలంగా పశుపతిగార్ని చాలారకాలుగా వూహించుకోవల
సిన అవసరమెంతైనా వుంటుంది. క్లాస్‌వన్ ధర్మరాజని కొద్ది
మంది చెప్పేరు. వొట్టి దుర్మార్గపు మనిషని చాలామంది
అన్నారు. స్వార్థముందిగానీ, అది ఎదటివాడిని ముంచేది
కాదని కొందరి విశ్వాసం. ఏమైతేనేం పశుపతిగారు దైవ
స్వరూపులు ఒకే దేవుడు అనేకమంది కనేకరకాలుగా ఎలా
కన్పిస్తాడో సాక్షాత్తు వీరూ అంతే.

పశుపతిగారితో నాకు పరిచయమున్నమాట వాస్త
వమే. స్థానికంగా ఏర్పాటు చేయబడే సంఘ కార్యకలాపాల్లో
ఆయన్నాకు తారసపడ్డారు. మొదటిది (గుర్తున్నది) పట్టణ
యువజన సంఘ వార్షికోత్సవంలో నేను వక్తను. ఆనాడు
పశుపతిగారు మొదటివరుసలో ఓ అందమైన కుర్చీలో కూర్చు
న్నారు. కార్యక్రమం పూర్తయింతర్వాత శ్రీహరితో నాకు
పరిచయభాగ్యం కలిగింది. సంఘ నిర్వాహకులు పశుపతి
గారికి నాగురించి అతిగానే చెప్పారు. అప్పుడాయన మంద
హాసంచేసి వీలుచిక్కినప్పుడు తమని తప్పక కలుసుకోవలసిం
దింగా కోరేరు. రెండోతడవకాబోలు వారికి నేను కావలసిన
మనిషినయ్యాను. నేను రాసిన నాటకాన్ని పురనటులు
కొందరు మావూళ్ళోనే ప్రదర్శించేరు. ఆ ప్రదర్శనకి సినిమా
చిన్ననటులొకరు హాజరయ్యేరు. వారిదీ మావూరే. వారి
పక్కకుర్చీలోనే పశుపతిగారు కూర్చున్నారు. ఆనాటి ప్రద
ర్శన నిజానికి రక్తికట్టిందనే చెప్పాలి. రచయితగా ప్రేక్షక
మహాశయులకు నన్నానాడు వేదికమీద పరిచయం చేశారు.

తదనంతరం మా పూర్వం మాస్టారొకాయన నాగురించీ, నా నాటకంలోని నటులగురించీ ఉద్ఘాటించారు. ఆపైన పశుపతి గారు సినీమా చిన్ననటునితో నన్ను కలుసుకున్నారు. వారికి నన్ను పరిచయంచేసి ఆనక నన్నోమంచినాటకం కొత్తది రాయమని అడిగేరు.

కాని, పశుపతిగారంత పట్టుదలగలమనిషని నాకానాడనిపించలేదు సరిగ్గా వారంరోజులు గడవగానే ఓసాయంత్రం నన్ను వారింటికి పిలిపించేరు. వెళ్ళాను.

వారిల్లు అందంగా వుంటుంది. పాలరాతిమేడలా నున్నగా వుంటుంది చూట్టూతా ముచ్చటైన ప్రహారీ ఒకటుంది. ప్రహారీ అంచున మనోహరమైన క్రోటన్సూవున్నాయి. నేను వెళ్ళినవేళకి పశుపతిగారొక్కరూ మల్లెపందిరికింద ఓ కుర్చీలో (వాలుడి ఖరీదైనది) నడుంవాల్చి పుస్తకమేదో తీసుబడిగా చదువుతున్నారు. వారినాస్థితిలో చూచినప్పుడు నేనసూయచెందాను. ఈ మనిషికింత దర్జాని, ఇంత ఆనందాన్ని నిష్కారణంగా ఆ భగవంతుడేల అనుగ్రహించేడాని బాధపడిపోయేను.

తిన్నగా వెళ్ళి నేనాయనకొంచెం దూరంలో నించున్నాను. నేనొచ్చినట్టు పశుపతిగారు గమనించలేదు కాబోలు కాని వారికుక్క గమనించి మేడమీంచి అరిచి గోలపెట్టేసింది. పశుపతిగారు పుస్తకాన్ని తొలిగించి నన్ను చూచిన మీదట చిన్న హాసరేఖ పెదాలమీదుగా వెలిగించి, వారి కుక్కని మందలించేరు.

కుక్క నోరుమూసుకున్నది.

ఆయన నన్ను కూర్చోమన్నట్టు నటించేరు. అక్కడే ఖాళీగావున్న మరో కుర్చీలో వినయంగా కూర్చోవాలను కున్నానుగానీ, కుదరక చాలా మామూలుగానే కూర్చు న్నాను.

వంటమనిషో, పనిమనిషో తెలియదుగాని ఒకతను కాఫీలు పట్టుకొచ్చి మాకందించేడు ఇక మరి తాగవలసిం దిగా తలతో తెలియజేసి వారమ్మాయిని పిలిపించేరు. ఎందు కలా అనవసరంగా ఆపిల్లని పిలుస్తున్నారో అర్థమయిందికాదు. వారమ్మాయి దాదాపు నాట్యంచేస్తున్నట్టు వొస్తూ, దార్లోనే ఓ నమస్కారం పారేసి, వొచ్చి మరోకుర్చీలో కూర్చుంది.

ఈ అమ్మాయి నింతకంటె చిన్నతనంలో నేనెన్నో సార్లు చూసేను. ఆడపిల్లలు సైకిలు తొక్కడమనే విద్యని హర్షించలేనివూరు మాదికాదుగాని, విడ్డూరంగాచూచే మానవులు నాతోపాటు చాలామంది మావూళ్ళో వున్నారు. పశుపతిగారమ్మాయి సైకిల్మీద సాయంసమయాల్లో అలా ఆ తాగ్రోడ్డువెంట షికారుకొచ్చేది. వెనగ్గా ఓ బంట్రోతు నురుగలు కక్కుతూ, రొప్పుతూ వొచ్చేవాడు. అప్పుడు నాకా అవస్థంతా చిత్రంగా కనుపిస్తూండేది. అందుచేత పశు పతిగారమ్మాయిని నేనీ జన్మలో మరిచిపోలేనుగదా !

"శకుంతల మా అమ్మాయి. బియస్సీ చదువుతోంది. వీళ్ళమ్మ చదువింక కట్టేయమంటుంది. నేనేమొ మెడిసన్ చదివిద్దామంటాను. శకుంతలేమొ సినీమాల్లో చేరతానం టుంది. ఇదండీ మాకథ!" అన్నారు పశుపతి.

నేను చాలా కథలు రాశాను. కొన్ని నిజమైన కథలూ రాసేను. కాని పశుపతిగారు చెప్పినకథ నాకు నచ్చలేదు. నన్నడుగుతే దానికి కథనే పేరూ తగదని చెప్తాను

పశుపతిగారి మాటలకు శకుంతల సిగ్గుపడినట్లే కనిపించింది. మరి. తనకున్న రెండు జడలల్లో ఒజడని ముందుకు లాక్కుని రెండుచేతుల్లో ఆజడని అల్లుతూంది.

కాసేపలా జరిగింతర్వాత పశుపతిగారు వారి అసలు, ఉద్దేశాన్ని బహిరంగం చేశారు.

"మీరు మంచి నాటకాలు రాస్తారని నాకు తెలుసు. మరేంలేదు. మా శకుంతల సినిమాల్లో చేరాలనే ఉబలాటాన్ని తండ్రిగా నేను కొట్టిపారేయలేకపోతున్నాను. మీరు ఓ బ్రహ్మాండమైన నాటకం రాయండి. దాన్లో శకుంతలకి మంచి పోర్షను ఎంచండి. అయ్యిందా ఈ నాటకాన్ని నా సొంత ఖర్చులమీద అటు మదరాసూ, ఇటు హైద్రాబాదు రెండూళ్ళలోనూ ప్రదర్శించే ఏర్పాటు చేస్తాను. నాటకం మాత్రం చాలా బాగుండాలి. పెద్దపెద్ద సినిమా డైరెక్టర్లు, నటులు వగైరాలను ప్రదర్శనకి పిలిపించే బాధ్యత నాదే. అదృష్టం బాగుంటే అమ్మాయికి సినిమాల్లో ఛాన్సు దొరకొచ్చు. అంతేకాకుండా నాటక రచయితగా మీకూ్కడా ఏదైనా ప్రయోజనమూ వుండొచ్చు. ఆలోచించండి"

నేనాయన పథకాన్ని విని తెల్లబోయాను. ఇంతకు మునుపు నాతో యెవరూ ఈ ప్లానుని చెప్పలేదు. పశుపతిగారి తెలివి అమోఘం. మధ్యలో నాగ్గూడా ఇంత 'ఆశ' మేతపెట్టారు. కానీ, చాలాబాగా నచ్చే కొత్తనాటకాన్ని

నేనెంతకాలంలో రాయగలననేది మొదటిసమస్య. ఆరాసిన నాటకం ఈయనగారికెంత నచ్చుతుందనేది ముఖ్యమైన రెండో సమస్య. అందుచేత నేనప్పుడాయనకి యేవిధమైన హామీ యివ్వలేకపోయేను.

నేను వారింటినుంచి తిరిగొచ్చిననాటినుంచీ నేటివరకూ నేను నాటకం రాయనూలేదు, ఇప్పటికొచ్చి నేనాయనకది కనిపించనూలేదు. అలాంటప్పుడీ సమయంలో సంగమేశ్వరరావు ఉద్యోగం నిమిత్తం మళ్ళీ నేనాయన్ని చూడవలసివస్తే నా గొంతుక్కి ఉరి పడేమాట ఖాయం. పోనీ, నేనేదైనా నాటకం రాసివుంటే ఆసందర్భం - ఆయన్ను కలుసుకోవచ్చు. నేనీమధ్య అస్సలేమీ రాయటంలేదు. గనుక ఇక వార్ని కలుసుకోడమనేమాట తీసిపారేశాను.

కానీ, ఇటు సంగమేశ్వరరావు నన్ను బ్రతకనిచ్చేలా లేడు. బొత్తిగా నన్ను తినేస్తున్నాడు. తరచూ మాయింటికొచ్చి అతనుద్యోగవిషయమెంతవరకు వచ్చిందో కనుక్కు వెడుతున్నాడు. మధ్యమధ్య పశుపతిగారి ప్రయాణాలూ, వారి తీరుబడి వైనాలూ, యివన్నీ హెచ్చరించడంగూడా చేస్తు న్నాడు

ఒకనాడు పార్కులో వెంకట్రావే కనిపించేడు. కనిపించినవాడు క్షేమసమాచారములు మాని 'నిందలు' వేయడం ప్రారంభించేడు.

"అవున్లేవోయ్. మేం నీకిప్పుడు ఏంకనిపిస్తాం? పెద్ద

వాడివి. అదికాదుగురూ! నీ అదృష్టంపండి, నువ్వు పెద్దవాడి వయ్యావంటే మేమంతా సంతోషిస్తున్నాం. బాగుంది. కాని అంతమాత్రం చేత మన స్నేహితాన్ని మరిచిపోతే ఏంబాగుంటుంది చెప్పు?" అన్నాడు వెంకట్రావు.

అపరాధిలా తలెత్తకుండానే అన్నాను.

"నన్నేం చేయమంటావో చెప్పు వెంకట్రావూ?"

"కుర్రముండా వాడు కాలికి బలపం కట్టుకుని రోజూ మీ యింటికి వొస్తూ పోవడం తప్పించి నువ్వొక్కనాడైనా ఆ పశుపతిగార్ని కలుసుకున్నావా? ఉద్యోగం యివ్వడం, మానడం తర్వాత విషయం. ఇప్పటికొచ్చి నువ్వాయన్ని కలుసుకోలేదంటే నాతల కొట్టేసినంత పనవుతోంది. మా వాడేమొ నామీదా, మన స్నేహంమీద కొండంత ఆశపెట్టుకున్నాడాయిరి. అబ్బే యిదేం బాగోలేదు గురూ! నువ్వేమైనా అనుకో. అంతే!" అన్నాడు బాధగా.

నేనెందుచేత ఆ పశుపతిగార్ని కలుసుకోలేక పోతున్నానో కారణం వెంకట్రావుకి, చెబ్దామనిపించింది. అదిచెప్పి అతన్ని వొప్పించే దానికంటే, అభిమానం చంపుకుని పశుపతిగార్నే కలుసుకుందామనే నిర్ణయాని కొచ్చేను.

నాటినుంచి నాలుగురోజులు నిద్రమానుకుని రచనలో కూచున్నాను. అయిదోనాటి సాయంత్రం నాటకాన్ని తయారుచేసి స్క్రిప్ట్ చేతపట్టుకుని పశుపతిగారింటికి వెళ్ళేను.

పశుపతిగారి జ్యేష్ఠుడు బజారువేపు వెళుతున్నాడు కాబోలు. కారు తాళంచెవిని (ఇగ్నిషన్ కీ) సరదాగా వూపు

కుంటో యెదురయ్యేడు. అతను భారీయెత్తు మనిషి. రెవ టలా గాలి కెగిరిపోయే అవతారం! నెత్తి మీద అరంగుళం మేర వెంట్రుకలు కత్తిరింపబడి వుంటాయి. ఎల్లప్పుడూ బాగా యిరుకైన పంట్లాములు ధరిస్తాడు. చొక్కా అనబడని యేదో వొస్తువిశేషాన్ని చొక్కాగా వేసుకుంటాడు. అంతెత్తు మనిషి గాల్లో యెగిరిపోతున్నట్టు నడుస్తూంటే నాకొంచెం కంటగింపుగా వుంటుంది.

అప్పుడతని నెత్తిమీద ఒక వూలు టోపీ కూడా వున్నది. ఈ రకమైన టోపీలకీ రోజుల్లో పరపతి పెరిగిపోతోంది. ఆ టోపీతో, ఆ నడకతో అతన్నాకు యెదురైనప్పుడు ఒక 'కొంగ' నేల మీద నడుస్తున్న భ్రాంతి కలిగింది.

ఆ కొంగ నన్ను విష్ చేసి చేయికలిపి యింగ్లీషులో నా క్షేమాన్నడిగింది. వాళ్ళ డాడీ కోసంవొచ్చేనని ఇంగ్లీషులోనే చాలా డాబుసరిగా చెప్ప ప్రయత్నించేనుగానీ, కుదిరి చావలేదు. లోపలున్నారని చెప్పి కారు దగ్గిరికి ఎగిరెళ్ళి పోయిందా కొంగ.

లోపలికి వెళ్ళేను. పశుపతి గారింకా నిద్రలేవని కారణంగా కాసేపు వరండాలోనే కూర్చోవలసి వచ్చింది. కూర్చుని నా రచనలోని సొగసుని అక్కడక్కడా గమనించడం ప్రారంభించేను. డాబామీదగదుల్లో యేదో శబ్దమయ్యింది. వెనువెంటనే 'ధా. ధిక్ ... ధైధిక్ ... ధక్ ధక'లూ మగ గొంతు నుంచి వినవచ్చేయి. ఆ పదాల కనుగుణంగా పాదతాకిడీ వినిపించింది. ఈ తతంగం యావత్తూ నా నెత్తిమీదనే జరుగుతున్నది. కాసేపట్లోనే నాకు చిరాకు వేసింది.

నాట్యమనేది లలితకళల్లో ఒకటని నేనొప్పుకుంటాను. ఎందుచేతనోగాని నేనెంత ప్రయత్నిం చేసినా శాస్త్రీయ నాట్యంలోని ఔన్నత్యాన్ని వెతుక్కోలేకపోతున్నాను. ఇది కేవలం నాతప్పన్నా నేనొప్పుకునేందుకు సిద్ధమే

నా నెత్తిమీది నాట్యం జోరుగా సాగుతూన్న వేళకి పశుపతిగా రావడం జరిగింది. లేచి నించున్నాను. ఆయన కూర్చున్న తర్వాత నేనూ కూర్చున్నాను. ఆయనొక్కడే సిగరెట్టు ముట్టించి అన్నాడు.

"మీర్నాకు కనిపించి రెండునెలలు దాటిందనుకుంటాను."

"అవునండి. ఈ మధ్యన ఆరోగ్యం బాగాలేక బయటకి రాలేకపోయేను."

"ఈ సంవత్సరం ధరల్లాగా ఎండలెంతమండిపోయేయో గమనించేరా?"

"అవునండి. చాలా మండిపడిపోయేయి. వర్షాలూ అంతేను, అతివృష్టి."

"అగ్ని ప్రమాదాలు అవీగూడా ఈ సంవత్సరం ఎక్కువే."

"అవునండి. బాగా ఎక్కువే."

"ఏమిటో కలికాలం యావత్తూ యిలా తగలబడిపోతోంది."

"అవునండి."

ఈ తడవ వంతపాడటమిష్టంలేకపోయింది. ఆయన వరస

చూస్తూంటే నా నాటకంవిషయం మరిచిపోయినట్టనిపిస్తోంది. లేకపోతే వారింత న్యాయంగా మాటాడేవారు కానేకాదు. అందుచేత నాకై నేనే నాటకోదంతాన్ని ప్రారంభించేను.

మీరు చెప్పినట్టు నాటకం రాసేను. కానైతే నెల రోజుల కాలాన్ని రెండు నెలలువంకూ పొడిగించేను. క్షమించాలి. పోతే ఈ నాటకాన్ని బాగా రాయగలిగేనన్న ధైర్యముంది. ఓమాటు మీరుగూడా చదువుతే."

"ఐతే, నాటకం పూర్తయిందన్నమాట. ఏమిటోనండి ఈమధ్య తీరుబడి చిక్కక చాలా సరదాలు చంపేసుకుంటు న్నాను. చూద్దాం. నాటకమిచ్చి వెళ్ళండి" అన్నాడాయన చప్పగా, చేదుగా.

పుస్తకమిచ్చి చేతులు నలుపుకున్నాను. మెల్లిగా అసలు విషయంలోకి సంభాషణ మార్చేను.

"నాకో ఫ్రెండున్నాడు. చాలా మంచివాడు."

"పేరేమిటన్నారు?"

"వెంకట్రావని మనూరివాడే! అతనికో మేనల్లుడున్నాడు."

"పేరేమిటన్నారు?"

"సంగమేశ్వర్రావని చెప్పి బి. ఏ. పాసైయ్యాడు."

"ఏం చేస్తున్నాడన్నారు?"

"ఆ విషయం మాటాడేందుకే వచ్చేను. అతను ప్రస్తుతం నిరుద్యోగి. మంచివాడూ, తెలివైన వాడూను.

"ఐసీ"

"మీ కంపెనీలో యేదైనా ఖాళీ వుంటే అతనికో ఛాన్సు యిస్తారేమో యెప్పటికప్పుడు అడుగుదా మనుకుంటూనే వాయిదా వేస్తూ వచ్చేను."

"చెప్పారు కాదే! బలేవారే మీరు. మీకంత మొహమాటం పనికిరాదు సుమండీ"

నాకొంచెం సరదాగా వున్నది. కుర్చీలో ముందుకి జరిగి కూర్చున్నాను.

"కానీ, ప్రస్తుతం మా కంపెనీలో, ఖాళీలేమీ లేవు. ఉంటే గనక మీకు తప్పనిసరిగా ఖబురంపుతాను సరేనా? పోతే, ఈ పుస్తకం మీ దగ్గిరే వుంచుకోండి. కావలిసివొస్తే నేనే అడిగి పుచ్చుకుంటాను. ఓ కే?" అన్నారు.

"ఓ. కె." అనేశాను.

ఆయన లేచి నించున్నారు. నేను లేచి వచ్చేశాను.

* * *

నెల రోజులు గడిచింతర్వాత వోరోజున సంగమేశ్వర రావు అర్జంటుగా మా యింటికొచ్చేడు. వొచ్చీ రావడంతోటే గబ గబా నాలుగూ అనేశాడు నిప్పుతొక్కిన కోతిలా —

"రామనాథంగాడికి ఉద్యోగం వచ్చింది. నాకంటే వాడు జూనియర్. పైగా ఫూల్. అయినాసరే వాడికే ఉద్యోగం యిచ్చేరు పశుపతిగారు. అప్పుడే వారం రోజులై పోయింది గూడాను."

"నే నడిగితే ఖాళీల్లేవని చెప్పేడే మరి."

"లేపోతే, ఉన్నాయని చెప్తారేమిటండీ! మీరు మరీను."

"అసలింతకీ రామనాథం ఎవడోయ్?"

"డాన్సుమాస్టరు సోమయాజుల్లేరండీ" వాళ్ళతమ్ముడు. సోమయాజులు పశుపతిగా రమ్మాయికి డాన్సు నేర్పుతున్నాడు గదా! ఆ పరిచయంలో ఆయనగారేమో ఈ ఫూల్ గాడికి ఉద్యోగం వేయించేశాడు?" అన్నాడు కసిగా.

నేనున్నాను. నేను నాటకలవీ రాస్తాను. నా నాటక మొకటి ఆ మధ్య పశుపతిగారికి కావలసి వచ్చింది. ఆ రకంగా నాకూ ఆయన్తో పరిచయమున్నట్టేగా. కానీ, నాకున్న పరిచ యంతో ఈ సుబుద్ధికి నేను ఉద్యోగం వేయించలేకపోయేను. అంటే, ఈ మొత్తానికి అర్ధమేమిటి? ఆ డాన్సుమాస్టరు సోమ యాజులు ముందు ఈ నాటకాల రచయిత తీసికట్టన్నమాట. ఇదీ, టూకీగా సంగమేశ్వరరావు గుండెల్లోని అభిప్రాయం.

దీనికి నేనేం బాధ పళ్ళేదు. సంగమేశ్వరరావు వెళ్ళి పోయింతర్వాత నిట్టూర్చేను. అంత పరపతీ, అంత హోదా గల పశుపతిగారు చిన్న విషయంలో అబద్ధమెందుకు చెప్పా లని మాత్రం బాధపడిపోయేను. పశుపతిగారికి నేను సోమ యాజులుకంటే ముందునుంచీ తెలుసు. ఆయన్లా నాట్యాలు నేర్పలేకపోయినా నేనూ ఆయన్లా ఒక కళా కారుడ్నే? పశు పతిగారి విలువల్ని గ్రహించే ముందొచ్చిన నన్ను కొట్టి పారేసి వెనకొచ్చిన ఆ సోమయాజుల్ని గౌరవించడమనే విష

యంలో చింతించేను. ఆనాటినుంచీ పశుపతిగారిమీద విరోధం పెట్టుకోవలసి వచ్చింది.

ఈ కథ ముఖ్యంగాపశుపతిగారూ, సంగమేశ్వరరావూ, నేనూల మధ్యింతవరకూ జరిగింది. నాకు మావూళ్ళో ప్రాణం సైతం ధారపోసే మిత్రుడు మూర్తి వున్నాడు. అతన్నింత వరకూ ఈ కథలో పరిచయం చేయలేదు. మూర్తి కూడా కథలురాసే కుర్రాడు. మేమెల్లప్పుడూ కలిసే తిరుగుతుంటాం.

వోనాడతనింటికి వెళ్ళేను. అతనప్పుడు చాలా తొందరగా ఉన్నాడు. నన్ను చూస్తూనే;

"రా గురూ! రా! నీకోసమే చూస్తున్నాను. లేపోతే ఈవేళక బస్టాండులో వుండవలసిన పని" అన్నాడు.

"ఏమిటో విశేషం?"

"మా విశ్వమన్నయ్య వస్తున్నాడు. ఉత్తరం రాసేడు. రేపు సాయింత్రం టవున్ హాల్లో మీటింగేదో ఉన్నదట. అదవ్వగానే రాత్రికి మా పల్లెటూరు వెళ్ళిపోవాలి. ఈ వార్త మా వాళ్ళకి చెప్పేందుకు వెడుతున్నాను."

మూర్తి మా వూరివాడే అని చెప్పాలి. చదువూ, ఉద్యోగం రెండూ ఈ వూళ్ళోనే. వాళ్ళ సొంతవూరు మా వూరుకి పదిమైళ్ళలోవున్న పల్లెటూరు. అక్కడే యిల్లూ, పొలం గట్రా వున్నాయి. వారానికో తడవ అక్కడికి వెళ్ళి వస్తూంటాడతను.

మూర్తిని బస్సెక్కించి ఇంటిమొహం పట్టేను. దార్లో మూర్తి వాళ్ళన్నయ్య జ్ఞాపకాని కొచ్చేడు.

ఈ భూమ్మీదమంచి 'టేలెంట్' వున్నవాళ్ళు చాలా మంది ఉన్నారు. వాళ్ళప్రతిభా విషయం కొన్నాళ్ళకిగాని గమనింపుకిరాదు. మూర్తి వాళ్ళ దొడ్డమ్మగారబ్బాయి ఈ విశ్వం. ఆనర్సు పూర్తయింతర్వాత మదరాసు వెళ్ళిపోయి సినీమాల్లో చేరేడు. నాలుగైదేళ్ళు ప్రముఖ దర్శకుల దగ్గర పన్జేసి మొన్నీ మధ్యనే విడుదలైన వో తెలుగు సినీమాకి డైరక్టరయ్యేడు. దాన్లో చాలామంది కొత్తవాళ్ళు నటించేరు. ఆ సినీమాలో ఆకర్షణలు చాలా ఉన్నాయి. పత్రికలు ఆ సినీమాని ఆకాశాని కెత్తేశాయి.

అందుచేత విశ్వం ప్రఖ్యాతి నలుదిశలా ఈనాడు వ్యాపించింది. ఈ సినీమా నాలుగోవారం ఆడుతూండగానే మరో రెండు సినీమాలకి దర్శకుడుగా నియమింపబడినట్లు పత్రికల్లో వార్తలొచ్చేయి. కాబట్టి, ప్రతిభగల మనిషెప్పటికైనా రాణిస్తాడనే ధర్మ సూత్రం ఈ విశ్వం ద్వారా నిజమైంది.

ఆ సాయంత్రం నాకేం తోచలేదు. మూర్తి ఇంట్లో లేడు. పురమందిరానికి వెళ్ళేడని చెప్పేరు. హోటల్లో యింత కాఫీతాగి నేనూ టవున్ హాలువేపు వెళ్ళేను.

మా వూళ్ళోవున్న 'పట్టణ యువజన సంఘం' చాలా చక్కగా పన్జేస్తోంది. తగ్గవాళ్ళకి సన్మానాలూ, అప్పుడప్పుడు సాంస్కృతిక కార్యకలాపాలు నెలకోతడవైనా ఏర్పాటు చేయడంతో మా వూరి జనాభా రిలాక్సవుతోంటుంది.

నేనొస్తున్న రోడ్డుమీద, రోడ్డుకి అడ్డంగా పెద్ద పెద్ద

అట్టలు కట్టి వుంచేరు. వాటిపైన అభివందనాలూ 'విశ్వానికి స్వాగతమని' ఇంతింతక్షరాల్తో రాసేరు. కొన్ని అట్టల పైన అభివందనాలూ వున్నాయి.

టౌన్‌హాలుదగ్గిర జనం గుంపుల గుంపులుగావున్నారు. గ్రామఫోన్ రికార్డులు మార్మోగుతున్నాయి. ఆ పాటలన్నీ విశ్వం సినిమాలోనివే కావడం ఒక ప్రత్యేకత! మధ్యమధ్య రికార్డులు ఆపి టౌన్‌హాల్లోచేరిన ప్రేక్షక సమూహాన్ని నిశ్శబ్దంగా వుండాలని ఎవరో కీచుగొంతులో హెచ్చరిస్తున్నారు.

నేనిక్కడ కాసేపు నించుని తిరిగి వెళ్ళబోయేను. అప్పుడు మూర్తి కనిపించేడు.

"బలేవాడివిగురూ! ఇంతలేటా" అన్నాడు.

"నేనిక్కడికి రావాలని రాలేదు. ఏంతోచక వచ్చేను"

"తగ్గవోయ్! మీ ఆఫీసుకి కబురంపేను. చేరలేదూ?"

"లేదే?"

"ఫర్లేదు. ఆఁ నీకోసం సీటుంచేను."

నేనతన్తోపాటు లోపలికెళ్ళేను. రెండోవరసలో మధ్యగా రెండుకుర్చీలు ఖాళీగా వున్నాయి. తిన్నగా అక్కడికేవెళ్ళి కూర్చున్నాము. మేమెళ్ళి కూర్చున్న క్షణమే విశ్వమొచ్చినట్లు మైకులో ఎవరో చెప్పేరు.

విశ్వంతోపాటు చాలామంది ఖరీదైన మనుషులు లోపలికొచ్చేరు. విశ్వం వేదికమీదికి వెళ్ళగా మిగతావాళ్ళందరూ మా ముందున్న మొదటి వరుస కుర్చీల్లో కూర్చున్నారు. సరిగ్గా నాముందు పశుపతిగారే కూర్చున్నారు.

ఆయన నా మొహం చూచిగూడా పలుకరించలేదు. నేనూ తలదించేను.

సరిగ్గా ఆయన కుడివేపున మూడుకుర్చీలు ఖాళీగా వున్నాయి.

సభ ప్రార్థనతో ప్రారంభమయింది. 'వందేమాతరం' పాడినమ్మాయి పాట పూర్తయితర్వాత (ఫర్లేదు. బాగానే పాడింది.) వినయంగా చేతులు జోడించి విశ్వానికి నమస్కరించింది.

సంఘ కార్యదర్శి విశ్వాన్ని సభికులకు పరిచయం చేశాడు, అదైనతర్వాత విశ్వం కాసేపు మాట్లాడేడు. ఈ సినిమాప్రపంచంలో తానెన్నికష్టా లెదుర్కొని ఈస్థితి కొచ్చేడో చెప్పేడు. (వాంటికి మల్లెపూవులు తగలడంకూడా గొప్ప కష్టమేనా అనిపించింది నాకప్పుడు.) ఆంధ్ర ప్రేక్షకులు తనపట్ల చూపుతూన్న ఆదరాభిమానాలు శ్లాఘనీయమన్నాడు. కళలకు ఆటపట్టైన మావూళ్ళో తనకీరకమైన అభినందనసభ ఏర్పాటుచేయడం ముదావహమని అన్నాడు. (అప్పుడు సభలో కరతాళధ్వనులు మిన్నుముట్టాయి) తదనంతరం ఉపన్యాసం ముగించి కూర్చున్నాడు.

సంఘాధ్యక్షుల విన్నపాలూ ముగిసేయి. అవి జరుగుతూండగా విశ్వం తనకిచ్చిన పూలదండని ముక్కుదగ్గిరగా వుంచుకుని ఏదో ఆలోచిస్తున్నట్టు కన్పించేడు.

ఉపన్యాసాలు పూర్తయింతర్వాత విశ్వంతోపాటు వక్తలూ వేదికదిగి కిందికొచ్చేశారు.

తర్వాత వినోదకార్యక్రమాలు. అవి ప్రారంభించే ముందు నా ముందువరసలోవున్న కుర్చీల్లో జరిగిన కొన్ని తమాషాలు రాస్తాను.

విశ్వం వేదిక దిగొచ్చి పశుపతిగారి కవతలగావున్న మూడో కుర్చీలో కూర్చున్నాడు. రెండోదాన్లో సంఘాధ్యక్షులు పశుపతిగారిపక్కనే కార్యదర్శీను. ఇదీ సీను. కానీ, పశుపతిగారికీవరస నచ్చినట్లులేదు. సంఘ కార్యదర్శితో ఏదో మెల్లిగా చాలాసేపు మాటాడేరు. ఆమీదట కొన్ని ఒడంబడికలేవో జరిగివుంటాయి. అందుచేత కార్యదర్శి పశుపతిగారి కుర్చీలోకి వచ్చేడు. దరిమిలా అధ్యక్షుడూ కదిలి ఇవతల (కార్యదర్శిది) కుర్చీలోకి వచ్చేడు. అప్పుడు విశ్వం ఎడంపక్కకుర్చీ ఖాళీ అయ్యింది. దాన్లో కెళ్ళి కూర్చున్నాడు పశుపతి. అతని ఆరాటం నాకు చిరాకనిపించింది.

పశుపతి విశ్వానికి ఎడంపక్క కుర్చీలో కూర్చున్నాడన్న మాటేగానీ, విశ్వానికవతల కుడిపక్కన కూర్చున్న మరోమనిషిమీద కోపమొచ్చి వుండాలి. ఎంచాతంటే ఆ మనిషి విశ్వాన్ని జలగలా పట్టుకుని విడిచిపెట్టడంలేదు. తెగ మాటాడేస్తున్నాడు. మొహమాటంకొద్దీ విశ్వం తలూపుతున్నాడు

పశుపతి ఓతడవ అవతలమనిషి వేపు మిర్రుగ చూచేడు. అది గమనించలేదామానవుడు. తరవాత కార్యదర్శిని కళ్ళతో ఏదో హెచ్చరించేడు. అప్పుడాకార్యదర్శి తనసీట్లోనుంచి లేచి వెళ్ళి వినయంగా విశ్వంముందు వంచుని ఏదో చెప్పాడు. తన

పక్కనే బాంబేదో పేలినట్టు ఉలిక్కిపడి ఎడంవేపు చూసేడు విశ్వం.

అప్పుడు పశుపతి రెండుచేతులూ జోడించి వెకిలిగా నవ్వేశాడు. ఆనక విశ్వం రెండుచేతులూ పుచ్చుకున్నాడు. ఈలోగా కార్యదర్శి విశ్వానికి కుడిపక్కన కూర్చున్న జలగని అక్కడనించి లేవవలసిందిగా అభ్యర్థించి, తలనికి తను లేచొచ్చినకుర్చీ చూపించేడు. జలగ లేచి కార్యదర్శి ఖాళీచేసిన కుర్చీలో కూర్చుంది.

ఈజలగ మొన్నామధ్య ఒక చిన్ని పరిషత్తులో ఉత్తమనటుడి బహుమతి పుచ్చుకున్నవైనం నా పక్కసీట్లో మనిషి చెప్పగా విని ఆశ్చర్యపోయేను.

విశ్వాన్ని జలగ విడిచిపెట్టినా పశుపతి విడిచిపెట్టలేదు. నవ్వేస్తూ కుర్చీని కుదిపేస్తూ ఏదో వల్లించి చెబుతున్నాడు. విశ్వం తన పూలదండని వాసనచూస్తూ వినీవిననట్లు వింటున్నాడు.

"మరో అయిదు నిమిషాల్లో 'మధురానగరికి' ప్రారంభమవుతుంది. కుమారి శకుంతలా పశుపతి తమ నాట్యకౌశలాన్ని సహృదయులైన ప్రేక్షక మహాశయులకు పరిచయం చేస్తారు" అని ఎవరో కాగితంమ్మీద రాసి చదివినట్టు మైకులో చెప్పారు.

ఈ హెచ్చరికవిన్న జనాభా కెలావున్నదోగాని నేనదిరిచచ్చేను. పశుపతిగారి వ్యూహాన్ని మెచ్చుకోక తప్పిందికాదు

నా పక్క కుర్చీలోని మూర్తి బెల్లంకొట్టిన రాయిలా కూర్చున్నవాడిని చేత్తో కుదిపాను. కదిలి అన్నాడు.

"శకుంతలంటె సైకిలువాలా కదూ గురూ!"

"ఎక్జాక్లీ. కొంచెం నీముందు చూడు. అసలైన నాట్యం యిక్కడే జరుగుతోంది" అన్నాను పశుపతిని చూపిస్తూ.

అటువేపు చూచి మెల్లిగా నవ్వేశాడు. నాట్యం ప్రారంభమయ్యే ముందు ఓ మనిషి ముందు వరస కుర్చీల దగ్గిర అటూ యిటూ నాలుగైదుసార్లు తిరగడం గమనించేను. ఇంటర్వెల్లో చేగోడి, బజ్జీ, టీ అమ్మకునే కుర్రాళ్ళని మరిపించే డతను. అతను చాలాసార్లు విశ్వందృష్టి నాకర్షించుకునేందుకు ప్రయత్నం చేసేడుకాని, ఫలించలేదు. చివరికి విసుగెత్తి వెనక వరస కుర్చీల్లోకి చేరుకున్నాడు.

"ఫలానా థియేటరు ప్రొప్రయిటరు" అన్నాడు.

"సినిమాలో వేషం కోసమా వొచ్చాడు?"

"అయ్యే ఉంటుంది. మొన్నామధ్య ఒకడొక్క సినిమాలో రెండు నిమిషాలపాటు వీపు వాయించుకున్నాడు. ఇప్పుడు మరో ఛాన్స్ కోసం చూస్తున్నాడు. ఈ తడవ గూడా యే వింజామరం లాటిది పుచ్చుకోడమో మొహాన్న కొడతా రంతే!"

అయిదు నిముషాలు గడిచినా నాట్యం ప్రారంభం కానేలేదు. ఉన్నట్టుండి పశుపతి గ్రీన్‌రూం వేపు పరుగెత్తేడు. కాసేపట్లో పశుపతి శకుంతలని వెంటబెట్టుకొచ్చేడు మొదటి

వరస కుర్చీల దగ్గిరికి. ఆ అమ్మాయి తండ్రితో వొస్తున్నప్పుడు కెమేరాల్లో ఫ్లాష్‌లు గబగబా వెలిగేయి.

ఆ అమ్మాయి యింటిదగ్గిర కంటె ఇక్కడంత అందంగా లేదు. సైకిలు తొక్కుతున్నప్పుడు చాలా అందంగా వుండేది. ఇప్పుడు అందంగా లేకపోయినా బరువుగా వున్నది. ఏవో చాలా అలంకారాలూ చేసేరు. నేను నాట్యాలు చాలా చూసేను. ఇన్ని అలంకారాలతో మెరిసిపోతూ "చల్లలమ్మ బోదు——" అనేవ్వరూ యెప్పుడూ యెక్కడా నాట్యం చేయలేదు వీాదు మిక్కిలి ఆ అలంకారాలన్నీ గూడా కలిపి పెద్ద సైజు వికృతాన్ని అక్కడ ప్రదర్శిస్తున్నట్టు నాకనిపించింది. అందుచేత శకుంతల నా స్థితిలో చూచినప్పుడు నేను చాలా సిగ్గుపడిపోయేను.

తండ్రి కోరినట్టు శకుంతల విశ్వానికి పాదాభివందనం చేసింది. రెండు ఫ్లాష్‌లు చిటిక్ చిటిక్‌మని మెరిసేయి. అంత వరకూ బాగానే వున్నది. రెండు నెలలు (సరిగ్గా నేను లెక్క వేయలేదు. ఉజ్జాయింపుగా అన్నాను.) శిక్షణతో మొదటి సారి కాలికి అందెలుకట్టి వేదిక ఎక్కి నాట్యం చేయడమనే గొప్ప విద్యకి ఒక ప్రఖ్యాత దర్శకుని ఆశీస్సు లందుకోడంలో అనౌచిత్యం కన్పించదు. కానీ, పశుపతి ఓ వెండి కప్పు విశ్వం చేతికిచ్చి, ఆ కప్పుని శకుంతల కివ్వమని చెప్పి, వెనువెంటనే ఫ్లాష్‌లు మెరిపింపజేసే ప్రయత్నంలో వ్యాపారం దాగి వుంటుంది. ఇదే నాకు నచ్చలేదు. నాట్యం చూడక మునుపే బహుమతీ ప్రదానమని (అదీ శకుంతల వాళ్ళ సొమ్మే!) సంప్రదాయాన్ని వ్యాపార రహస్యమని నేనంటాను. ఈకార్య

క్రమాన్ని యావత్తూ ఫోటోల్లో నింపడం దారుణమనీ అంటాను.

దాంతో విశ్వమ్మీద నాకు కించిత్తు కోపమూ వొచ్చింది. కానీ, అతను పశుపతి గారడిలో మునిగిపోయిన కుర్ర దర్శకుడు. సినీమాల్లో పాత్రలనైతే అతనిష్టం వొచ్చి నట్టు మార్చుకోగలడు గానీ జీవితంలో పశుపతుల నేం చేయ లేడు.

శకుంతల వెళ్ళిపోయింది. పశుపతి విశ్వం పక్కన జాగ్ర త్తగా కూర్చుని సిగరెట్టు ముట్టించేడు. విశ్వంతో కాసేపేదో మాట్లాడేడు. తెర తొలగడంతో మాటలాపేశాడు.

'మధురానగరం' ప్రారంభమయ్యింది.

నాట్యాలు చూడటమైతే జరిగింది కానీ వాటిని విమ ర్శించేంత సామత నాకు లేదు. అయినా సరే శకుంతల చేస్తు న్నది ఏ వన్ డాన్సంటే నేనొప్పుకోను. సోమయాజులు తలూ పుతూ పాడుతున్న దానికీ, శకుంతల ఆంగికాభినయానికీ పొత్తే లేదు. ఎవరిష్టమొచ్చినట్టు వారు పాడుతున్నారు, చేస్తున్నారు. శకుంతల నేర్చుకున్న విద్య యింకా ప్రారంభదశలోనే ఉన్న దని చెప్పాలి.

ఇక నేను లేచి వెళ్ళిపోడానికి సిద్ధపడాను. మూర్తి బల వంతం చేసి కూర్చోపెట్టేడు.

ప్రముఖులంటూ వొచ్చింతర్వాత వారి యొక్క 'చిత్రాలు' కోసం అనేకమంది సామాన్యమైన మనుష్యులు

తహతహ లాడటం మామూలే. అప్పుడా నాడు అయిదారు గురు కాలేజీ విద్యార్థులు ముందువరసకి వొచ్చేరు. ఆటోగ్రాఫ్ పుస్తకాలు పుచ్చుకుని. విశ్వానికి ఇలాటి అభిమానులే ముఖ్యమని నా ఉద్దేశం. పశుపతి మొహంలో రంగులుమారుతున్నట్టు పసిగట్టాను. విశ్వం వాళ్ళకి సంతకాలు చేస్తూండగా పశుపతి వెర్రెత్తిన మనిషిలా ఖంగారుగా అటూ యిటూ చూసేడు. నాట్యం మధ్యలో యిలా అనవసరంగా, వొచ్చిన ప్రతివాడికీ సంతకాలు పెట్టడం అతనికీ నచ్చలేదు. నాట్యశాలలో చేయించిన రెండు నెలల 'కృషి' వృథా అవడం సుతరామూ యిష్టంలేదు. అందుచేత వొచ్చిన మనుషులకి సంతకాలైన పిదప పశుపతి లేచివెళ్ళి గేటుదగ్గిరున్న పోలీసుతో యేదో చెప్పి వొచ్చి కూర్చున్నాడు. మరింతే. అట్నుంచి ఓ పిట్టగూడా సంతకాలు నిమిత్తం యిటు రానివ్వలేదా పోలీసు.

'మధురానగరి' చాలా సేపటికిగాని పూర్తికాలేదు! తర్వాత ఏదో జానపద నృత్యమని మైకులో 'చదివేరు.'

పశుపతి డ్రింకులు తెప్పించేడు. ముందుగా విశ్వానికో డ్రింకు యిచ్చేడు.

ఇక్కడ విశ్వం విజృభించేడు. కుర్రవాళ్ళెంత తెలివిగలవాళ్ళో చేతల్లో నిరూపించేడు తనకిచ్చిన డ్రింకుని గబుక్కున, వెనక్కి తిరిగి మూర్తికిచ్చేడు. అతనూ, నేనూ యిద్దరము తెల్లబోయేము. అంత వరకూ విశ్వం మనుష్యుల్ని గమనించలేదేమోనన్న మా భ్రమ పటాపంచలయ్యింది.

"తాగరా మనం పదినిమిషాల్లో బయలుదేరి వెళ్ళి

పోదాం. పిన్నివాళ్ళు యెదురు చూస్తూంటారు కాబోలు. వీడు మూర్తని వూ తమ్ముడండీ."

పశుపతిగారి చేతిలోని రెండో డ్రింకుతీసుకుని నాకిస్తూ నన్నూ పరిచయం చేశాడు.

"రావుగారని కథలు రాస్తూంటారు."

పశుపతి చేతిలో వున్న మూడో డింక్రు తాను పుచ్చుకున్నాడు! పశుపతిలో గొప్ప చలనం కలిగింది. నాలిక్కరుచుకుని తల బాదుకుంటూ అన్నాడు.

"అయ్యమ్మో! రావుగారు! రావుగారు, నాకు తెలీపోవడ మేమిటండీ బాబోయ్!, వారన్నాకు బాగా తెలుసు. మీరు ఆయన్నాకు పరిచయం చేసుంటే నాతల కొట్టేసినంత పనయింది. వారేమిటీ. నాకు తెలీకపోవడమేమిటి? బలే వారేనేమీరు. (పునరుక్తి గమనించలేదు) వెనగ్గా కూచున్నారా స్వామీ! ఇలారండి. వొచ్చికక్కడ కూర్చోండి ముందు" అంటూ తను లేచి నించున్నాడు.

పశుపతి మీద జాలి కలిగింది. కానీ మేము ముందు వరసలోకి వెళ్ళలేదు. పశుపతే వెనక్కి తిరిగి మాతో మాట్లాడేడు, ఆయన చాలా విషయాలు కొత్తగా చెబుతున్నట్టు చెప్పేడు. వాళ్ళమ్మాయి నటన, వాళ్ళమ్మాయి చదువు, వాళ్ళమ్మాయి పెంకితనం — అల్లరీను. అయితే యివన్నీ విశ్వానికి చెప్పాలనే ప్రయత్నంలో మమ్మల్ని అడ్డుగా వాడుకున్న ఆయన చాతుర్యం గణనీయమే!

జానపద నృత్యం. మేం ముగ్గురం లేచి నించున్నాము.

మమ్మల్ని బయట వరకూ సాగనంపేరు సెక్రటరీ, ప్రెసి డెంటూ, థియేటరు ఓనరూ, ఉత్తమ నటుడూ వగైరాలూ. పశుపతి మాత్రం నన్ను కొంచెం అవతలగా తీసికెళ్ళి అడి గేడు.

"రేపు విశ్వంగారు యిక్కడే వుంటారా?"

"ఇక్కడేమో తెలీదుగానీ వాళ్ళ పల్లెటూర్లో వుం టారు."

"వెడదామంటా రేమిటి?"

"చూద్దాం."

"అమ్మమ్మ మీరా మాటనకూడదు. నేను రేపుదయం ఎనిమిగంటే ఎనిమిది గంటలకి మీ యింటి కొస్తాను."

"సర్లెండి."

"అన్నట్టు, అబ్బాయి పేరేమిటన్నారూ సంగమా, కుటుంబమా?"

"సంగమేశ్వరరావు!"

"ఆ! సంగమేశ్వరరావునీ మీ యింటికి రమ్మనండి. ఉద్యోగం వేయించేద్దాం. అదిగో మిమ్మల్ని విశ్వనాథం గారు పిలుస్తున్నారు. వొస్తానండి."

ఉదయం యేడున్నరకే సంగమేశ్వరరావు మా ఇంటి కొచ్చేడు. నా ముందు కూర్చున్నాడు. నేను విషయం చెప్పేను. అతను విని ఆనందంగా అన్నాడు.

"మీకు తెలీదుగానండి. మీకు చాలా పరు

వుంది. లేకపోతే ఆ పశుపతిగారు ఓ పట్టాన మీ మాట వినే వారనా?"

సంగమేశ్వరరావు లౌక్యాన్ని నేను మెచ్చుకోలేక పోయేను. ఈ సంగమేశ్వరరావు, వెంకట్రావు ఇద్దరూ కలిసి నా ప్రాణం తినేశారు. నాకప్పుడు కోడిపందేలు గుర్తొచ్చేయి. పందెపు కోడిలా నన్ను బరిమీదకి వొదిలేరు. ఎవర్నీ నమ్మకూడదు!

పశుపతిగారి కారు వారన్న టైముకి ఓ పావుగంట ముందే వొచ్చేసింది. ఆయనంత దూరాన్నుంచే నవ్వు మొహంతో గబగబా వొచ్చేశారు చేతులూపుకుంటో.

మాయింట్లో చాలా అందమైన కుర్చీలు రెండే వున్నాయి. సంగమేశ్వరరావు కొకటీ, నేనొకటీ వాడుకుంటే పశుపతి గారెక్కడ కూర్చుంటారనే విషయం ఆలోచిస్తూ నించున్నాను. అప్పుడు నాకో పాత కుర్చీ గూడా వున్నట్టు జ్ఞాపకం వొచ్చింది. ఆ జ్ఞాపకానికి వెంటనే నొచ్చుకున్నాను.

—ఆంధ్ర సచిత్ర వారపత్రిక 9-9-68